

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA

VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS NEEILINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2013 m. vasario 8 d. Nr. V17-2(6.1.)

Vilnius

Posėdis vyko nuo 13.00 val. iki 15.00 val.

Posėdžio pirmininkė – Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkė Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė – Valstybinės kultūros paveldo komisijos vyr. specialistė Viktorija Gadeikienė

Dalyvavo:

Komisijos nariai – Gražina Drėmaitė, Jūratė Jurevičienė, Jūratė Markevičienė, Juozas Algirdas Pilipavičius, Giedrė Eleonora Miknevičienė, Giedrė Mickūnaitė.

Komisijos darbuotojai – Algimantas Gražulis, Juozas Lapinskas, Vladas Niunka, Viktorija Gadeikienė, Artūras Stepanovič, Gediminas Jucys, Alma Virginija Bačiulienė.

Kiti dalyviai: sąrašas pridedamas.

1. SVARSTYTA. Sapiegų rūmuose atliekamų darbų pagrįstumas.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė. Priminė 2006 m. Komisijos nutarimą Nr. 6 „Dėl Sapiegų rūmų ir parko ansamblio išsaugojimo“, kuriame buvo akcentuota būtinybė atlikti kompleksinius (archeologinius, architektūrinius, istorinius, inžinerinius ir kt.) tyrimus. Supažindino su Sprendime siūlomomis rekomendacijomis. Pristatė posėdžio tvarką – pirma posėdžio valanda skirta tyrimų pristatymui, antra posėdžio valanda – klausimai-atsakymai.

E. Purlys. Buvo nurodyta, jog darbai prasidėjo 2012 m. balandžio mėn. I etapas – rūmų restauravimas („dėžutės pastatymas“). Šiuo metu restauravimo ir konservavimo dar nėra. Jau aiški planinė struktūra (langai, durys), nėra aišku dėl erdvių (galerijos, salės ir laiptų). Po mėnesio jau turėtų būti aišku ir dėl šio klausimo.

Sapiegų rūmų evoliucijoje buvo 3 rekonstrukcijos etapai.

Rodant fotonuotraukas ekrane pristatė atliktus darbus ir rastus radinius: darbai prasidėjo ne taip kaip tikėtasi. Dirbo statybininkai ir archeologai. Atkasus žemę buvo rasta daug atskilusių dalių, tad prasidėjo „lopymo“ darbai. Buvo nustatyta, kad rūmų konstrukcija yra arkinė. Šiaurinėje galerijoje rasta nemažai radinių. Ateityje bus įrengta anga su stiklu, kad būtų galima eksponuoti rūsius. Archeologinė naujiena – šiaurinėje sienoje pamatai išsikišę apie 50-60 cm. Kodėl taip? Manome, kad toje vietoje turėjo būti laiptai. I aukšto galerija buvo neįstiklinta, o II aukšto galerija – įstiklinta. Pakomentuotos foto dėl tualetų I ir II aukštuose. Buvo atrastos sraigtinių laiptų žymos, išorinių laiptų prakirsti pamatai, apatinės 2 pakopų eilės išlikusios. Matosi, kad buvo 2 laikotarpių laiptų pakopos (likę atspaudai): 1 laikotarpyje laiptai su aikštele, antrame laikotarpyje – laiptai be aikštelės. Baigiamajame etape reikės apsispręsti ar atstatyti medinius laiptus. Priemenėje buvo rastas portalas (keletas etapų). Yra 1843 m. piliastro žymės ir sąrama iki langų viršaus. Neaišku kurioje vietoje buvo įtvirtinta akmeninė lenta su užrašais.

Šiuo metu atidenginėjami I aukštas. Rasta 19 a. autentiška langų sąrama, angokraščiai, palangės. Zondazai buvo atlikti labai maži. Rastas barokinis mūras, sąrama, raudonos plytos. Rasta ir vėlyvesnių detalių. Portalas dviejų sluoksnių, puošybos girliandos ant antro sluoksnio.

II aukšte rasti autentiški langų profiliai. Čia bus problemų su grafitiniu tinku. Buvo atrastos pakuros – buvo žinomos krosnys, bet nebuvo aišku kaip kūrenta. Pakuros rastos iš lauko pusės. II aukšte rasta polichromijos, baliustrada su muzikantais. Būtina skubiai tvarkyti krentantį tinką.

Šiaurinėje galerijoje nukapota lipdyba, nubrėžti kontūrai angliuku.

B. Vitkauskienė. Abejoja restauravimo metodika – nukapota 150 metų senumo dekoras. Nuogaštaujama, jog tyrimo medžiagoje neužsiminta apie nukapojimą. Iškelia klausimą – kodėl nebuvo skelbta E.Purlio tyrimų medžiaga. Pastebėta, jog fasadų puošyba ne vienalytė, galėjo kisti lipdyba, bet kodėl nebuvo atlikti lipdybos tyrimai. Akcentuota, jog atliko ikonografijos analizę – informacija apie Sapiegų rūmus pateikiama dozuotai, pateikiami tik brėžinių fragmentai, o ne visi brėžiniai, netikslus datavimas. Mano, kad sukurti „menamą barokinę dėžutę“, nudaužant, šalinant apnašas – yra klaidinga. Problema – kiek leidžiama erdvės manipuliacijoms? Ar būtina viską išnaikinti? Abejotinas ikonografijos patikimumas. Kodėl nesivadovaujama rusų inžinierių ar Pusjė brėžiniais, kuriuose yra aišku dėl erdvių, langų, durų. Šiuose brėžiniuose kai kurie dalykai pavaizduoti kitaip nei E.Purlys mano.

Yra pirmosios ligoninės brėžiniai – nepilni, išdraskyti, bet jie yra, jais buvo galima vadovautis.

Pristatė pagal Pusjė brėžinius padarytą rūmų maketą (foto). Siūlo pagalvoti apie rūmų fasado atsukimą į mišką. Reiktų panaikinti priestatą, nors prie Jokūbo ligoninės toks priestatas irgi buvo.

Apgailestauta, jog nebuvo parengta ikonografinė analizė, daug naujos lipdybos, Girlianda labai gražiai atitiko klasicistinį laikotarpį. Tokios girliandos buvo ir kituose analoguose Europoje.

Rezumė: ar elgiamės teisingai? Gal reikėjo daugiau diskutuoti, tartis. Kaip menotyrininkei, daug kas neaišku.

G. Drėmaitė. Suteikė žodį Rūtai Janonienei.

R. Janonienė. Paaiškinta, jog istoriniai - menotyriniai tyrimai buvo nepakankami. Nebuvo finansavimo, dėl to jie buvo vykdomi su pertraukomis. Nuoseklūs finansuojami tyrimai nevyksta.

Mano, jog dėl langų buvo pasielgta logiškai ir nuosekliai, buvo nutarta atstatyti baroką. Dekoras būtų buvęs išsaugotas, jei nebūtų reikėję atidengti barokinius angokraščius. Atsirado lipdiniai, polichromija, šviesi erdvė. Nemanoma, jog aukojama viskas kas 19 a.

G. Drėmaitė. Pakvietė tarti žodį projekto vadovę Giedrę Filipavičienę.

G. Filipavičienė. Projekto vadovė kreipėsi į Kultūros paveldo departamentą – įsiklausyti į menotyrininkus, kad tyrimus reikia atlikti nuosekliai. Gaila, kad tyrimai neįtraukiami į ES lėšomis finansuojamų objektų sąmatą. Pastebėjo, jog objektas labai sudėtingas, pasirinktas sudėtingas būdas – restauravimas, barokiniai rūmai su kompleksu (ne pritaikymas ar konservavimas). Dabar jau būtina pabaigti, tai kas suplanuota. Jei norima eiti kitu keliu – teks viską stabdyti ir pradėti iš naujo visas projektavimo, finansavimo procedūras.

G. Drėmaitė. Pasiūlė Komisijos nariams ir kitiems dalyviams užduoti klausimus kalbėjusiems specialistams.

Klausė: Koks užaugęs kultūrinis sluoksnis? Ar planuojami technologiniai tyrimai?

E. Purlys. Atsakė į G. Drėmaitės klausimus: kultūrinis sluoksnis užaugęs nedidelis, apie 0,5 metro; technologiniai tyrimai bus atliekami tada, kai prieisim prie tvirtinimo etapo.

J. Markevičienė. Tyrimo grupės sudėtyje yra polichromijos tyrimai, bet nėra stiuko (lipdybos) tyrimų. Kas iš lipdybos restauratorių atliko tyrimus (tinko, mūro, fizikinius ir cheminius tyrimus)? Kokie rezultatai?

E. Purlys. Atsakė į J. Markevičienės klausimus: lipdybos tyrimai nebuvo daryti. Tai nebuvo planuota. Planuoti buvo tik architektūros, archeologijos ir polichromijos tyrimai.

J. A. Pilipavičius. Iškeltas klausimas – kokia turėtų būti tyrimų metodika? Reikia bendros metodikos. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme yra įvardinta sąvoka „autentiškumas“, bet nebūtina viską aukoti dėl autentiškumo.

G. Drėmaitė. Paklausė ar J. A. Pilipavičius turi klausimų? Pasisakymai bus vėliau.

J. A. Pilipavičius. Klausimų neturi.

G. Drėmaitė. Kviečia pasisakyti kitus dalyvaujančius asmenis.

J. Glemža. Profesorius mano, kad normalu, jog kyla klausimų. Mano, kad projektas turi būti koreguojamas pagal atrastus radinius. Pritaria G. Filipavičienei dėl baroko restauravimo, bet pastato evoliucija taip pat turi būti parodyta.

A. Degutis. Priminė, jog buvo numatyta, kad eksponuojami visi laikotarpiai, kurie gali būti parodyti (galimybė, bet ne reikalavimas).

G. Drėmaitė. Supažindino Komisijos narius su informacija, jog gegužės mėnesį Komisija organizuoja Respublikinę konferenciją Seime dėl mokslinių tyrimų.

Numatė, kad Komisija grįš prie Sapiegų rūmų restauravimo darbų aptarimo (bendrajai prasme).

Pakvietė Komisijos narius pasisakyti darbotvarkės klausimu.

J. Markevičienė. Kilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatyme numatyta, kad restauruojame objekte gali dirbti tik restauratoriai. Stiuku galėjo užsiimti tik lipdybos restauratoriai, vertinti Restauravimo taryba. Žodis „apnašos“ restauravime labai netinkamas, nes tada reiktų nugriauti ir Onos bažnyčios varpinę, nes ten yra irgi naujas pristatymas. Pastebėta, kaip dailėtyrininkei girliandos tinka. Tai ne „apnašos“, matosi, kad girliandos ir frizas – labai panašūs. Iškėlė klausimą – kodėl frizas vertingas, o girlianda jau nevertinga? Būtina išsiaiškinti, kodėl atsirado tos formos. Labai svarbus meninis sluoksnis, langų forma – kodėl jie didesni? Kreipėsi į Kultūros paveldo departamentą su pastebėjimu, jog KPD raštas interneto puslapyje www.ekspertai.eu – labai nekorektiškas, nereikėtų taikyti dvigubų standartų dėl istorizmo ir „apnašo“.

D. Varnaitė. Pasipiktino, kad nepamenuama apie pasitarimą, kuris įvyko prieš projektavimo darbus. Tada dalyvavo apie 30 žmonių, buvo tartasi dėl Sapiegų rūmų restauravimo koncepcijos. Buvo parengti 3 projektų variantai, visi 3 pristatyti. Dėl to kaltinti, kad KPD pats vienasmeniškai nusprendė dėl restauravimo koncepcijos – neteisinga. Per pasitarimą buvo nuspręsta eiti šia linkme, atskleisti baroką. Viskas buvo vieša – pristatymas, vieša informacija internete. Apgailestavo, jog kiti tyrėjai informaciją slepia, o norėtųsi bendradarbiavimo.

B. Vitkauskienė. Replikavo, kad jos medžiaga surinkta tik sausio mėnesį, iš kur tyrėjai žinoti, ką restauratoriai žino ir ko ne. Ragina pripažinti, jog tyrėjai dėl Sapiegų rūmų klydo.

V. Drumsta. Apgailestavo, jog manoma, kad kai vykdomi darbai – blogai, kai nevykdomi darbai – irgi blogai. Tai kaip tada elgtis? Buvo sutarta – pagal galimybę bus bandoma restauruoti. Tai ir daroma, nors papildomo finansavimo tyrimams nėra.

G. Drėmaitė. Primintas Komisijos priimtas sprendimas dėl ES lėšomis finansuojamų kultūros paveldo objektų. Kreipėsi į KPD direktorę Dianą Varnaitę, kad darbai Sapiegų rūmuose būtų padaryti taip, jog būtų galima parodyti visos Lietuvos paminklosaugos aukštą lygį.

Komisijos vardu padėkota E. Purliui ir B. Vitkauskienei.

Posėdžio pirmininkė

Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė

Viktorija Gadeikienė